

2. Podle mob. rozkazu presidenta republiky provede VA 1 mobilizaci potřebného počtu osob. Do činné služby ve voj. útvech nepřipustí příslušníky německé a maďarské národnosti ani osoby, které se provinily věrností Československé republice, byly dobrovolně ve službách nepřítele nebo jejich státní spolehlivost je pochybná.

[3. President republiky zmocnil velitele 1. armády propůjčovati jménem presidenta ČSR čs. medaili za chrabrost před nepřítelem a za zvlášť vynikající činy, které si zasluhují uznání bez meškání, Československý válečný kříž z r. 1939.]¹

4. Pokud nebude provedeno ustanovení velitelů, spadajících do pravomoci presidenta republiky, ministra národní obrany a hlavního velitele, pověřuje velitel 1. armády dočasným velením vhodné důstojníky.

Ministr národní obrany
Div. gen. Sergej Ingr v. r.²

VHA Praha. SSSR. Čs. voj. mise v SSSR, 3/3/1/c. Depeše došlé, 1944, čís. 921—932/25. Záznam došlejší dešifrovanéj depeše. Strojopisný priepis.

351

1944, september 25. Ženeva. — Depeša vyslanca dr. J. Kopeckého čs. ministerstvu zahraničia v Londýne so zprávou o situácii na okupovanom území Slovenska.

Tajné.

Tajné. Pro vyslance Smutného.

V den povstání na Slovensku jsem tam poslal posla, který se vrátil v neděli dne 17. září. Byl v Bratislavě a Nitře. Naše spojka „Frey“ je opět zpět v Bratislavě¹ a usilujeme, aby mohl přijet sem, bude-li třeba. Posel sdělil, že Dr. Klinovský zmizel z Bratislavy a soudí se, že odešel do Šliače. Upozorňuji na to, neboť Klinovský patří do skupiny Sidorovců. Měl by se zajistit, je-li na území námi ovládaném. Karvaš byl zatčen gestapem a odvezen do Německa, pravděpodobně do Vídně. V území, které Němci obsadili, řádí gestapo bezohledně podle svých známých metod. Je mnoho udavačů. Bylo by dobré je rázně upozornit, že budou trestáni za udavačství. Němci odzbrojili všude, kam přišli, slovenské v posádkách zbylé vojsko, kromě oddílů v kasárnách uvnitř města v Nitře a Trenčíně. Gestapo začalo ihned všude zatýkat a deportovat židy, kteří byli ještě na svobodě. Tiso prý intervenoval a má příslib, že židé budou sice soustředěni, ale nebudou vyvezeni z území Slovenska. Židé z Nitry byli na kamionech, jak můj posel sám viděl, vyvezeni směrem na město Sereď. Arcibiskup Kmeňko se pokusil zakročít u velitele

¹ Text bodu 3, ktorý chýba v zázname depeše, došlejší z Londýna do Moskvy, doplnený podľa záznamu Ingrovho rádiogramu odoslaného na Slovensko 4. 10. 1944 (SÚA Praha, PMR-L, sign. Slov. nár. rada).

² Ingr bol ministrom národnej obrany len do 19. 9. 1944 (viď dokument čís. 354 z 25. 9. 1944). Je pravdepodobné, že výnos a rozkaz vydal ešte 19. septembra.

V zázname rádiogramu zo 4. 10. 1944 (viď pozn. 1) je ešte tento dodatok: „Rozkaz hlavního velitele. Na velitele 1. armády přenáším právo zřizovati a zrušovati polní soudy na území pole a právo vyhlásiti a zrušiti za podmínek v par. 481 v tr. ř. uvedených stanné právo pro oblast pole neb její části. Hlavní velitel div. gen. Sergej Ingr.“

¹ Viď dokument čís. 545 so zprávou Freya-Fraštackého.

německé posádky, který mu řekl, že proti gestapu nic nezmůže. Kmetko šel ke gestapu, které řeklo, že vykonává rozkazy a že se nemůže nic měnit. Ústředna židů v Bratislavě dále funguje.

Sděl tyto informace Frischerovi k mé 544 a Tvé 429 (7384) dův/44. O těchto židovských věcech informuji současně zástupce „War Refugee Board“ MacLellanda a Mezinárodní Červený kříž. Vesnice Slažany u Zlatých Moravců byla Němci vypálena a lidé režimu jsou si vědomi, že konec se blíží a jsou v depresi. Vzhledem na to a na odchod mnoha úředníků na naši stranu, je v bratislavských úřadech skoro vše ochromeno. Znameníté služby naší věci prokazoval švýcarský konzulát.

Kopecký.

AMZV Bratislava. Depeše došlé, 1944, čís. 2224 (Žen. 591). Záznam dešifrovanej došlej depeše (d. 27. 9. 1944). Strojopisný priepis.

352

1944, september 24. [Banská Bystrica.] — Nariadenie veliteľa 1. čs. armády gen. J. Goliana na zabránenie ďalšieho ústupu spôsobeného nezodpovednými rozkazmi.

Vec: Vydávanie nezodpovedných rozkazov.

*Tajné.
Súrne.*

Pri prehliadkach v obranných úsekoch zistil som, že obsluha jedného dela dostala takýto rozkaz: „*Strieľať dokiaľ sa dá a potom ujsť a delo nechať tam.*“

Myslím, že k tomuto rozkazu nie je treba komentárov.

Takýto veliteľ mal byť už dávno odstrelený. Bolo to u I. skupiny a očakávam, že veliteľ skupiny zariadi, čo je treba.

Obranné postavenia, ktoré sú teraz držané, môžu byť stratené len vtedy, keď celé jednotky, ktoré ich držia, vykrvácajú. Dnes neni výhovorka, že „sme utiekli pred tankom“, nakoľko obranné postavenia sú oprené na lesoch, kde tank nemôže. Veliteľ, u ktorého sa objaví ešte raz ústup, bude bez milosti odstrelený.

Veliteľ IV. skupiny likviduje toho veliteľa, ktorý zavinil útek ľavého krídla práporu „Hlucháň“.

Dostane: I., II., III., IV., V., VI. a let. skupina.

Za správnosť:
mjr. Nosko

Veliteľ:
Čs. armády na Slovensku
brig. gen. Ján Golian v. r.

VHA Praha. DO, Slovenské povstání, kart. 105. Přílohy k vojnovému denníku 24. 9. 1944. Originál. Strojopisný priepis. — Číslo: 25 266 Taj./3. oddel. 1944.